

ה. דוד גזר על יהוד פנויה, ממעשה דאמנון ותמר.

ו. תלמידי שמאי והלל גזרו על ייחוד נכרית משום עבודת אלילים.

דף לז

נט. א. עובדי כוכבים, מאיזה גיל גזרו טומאת זיבה עליהם ומדוע?

ב. על שום מה כינו ליוסי בן יועזר 'יוסף שריא'?

ג. אלו שני דברים התיר רבי יהודה נשיאה, ואיזה דבר נמנע מלהתירו, כדי שלא יהא בגדר 'בית דין שריא'?

א. הסיקו כדברי רבי חייא שאמר מבין תשע שנים ויום אחד מטמא תינוק עובד כוכבים בזיבה. וקטנה – מבת ג' שנים ויום אחד, מאז שביאתן ביאה. והטעם, משום הרחקתם מתינוקות ישראל, כדי שלא יבואו לידי עבירה.

ודעת רבי מתחילה היתה שגזרו על תינוק בן יומו. וכן אמר רנב"י שגזרו עליהן נידות מעריסתן.

ב. רבי יוסי בן יועזר (שהיה נשיא הסנהדרין בתקופת מלכות היוונים. ע' משנה פ"ב דהגיגה ועוד), קראוהו 'יוסף שריא' על שום שהתיר שלשה דברים:

1) התיר 'אייל קמצא' (– מין חגב שכך שמו) באכילה; ונחלקו אמוראים בזהויו: לדברי רב פפא, הוא 'שושיבא' – בעל ראש ארוך. ולרב חייא בר אמי, שושיבא ודאי אסור (ולגרסת ר"ת ור"ח, ודאי מותר), וההתר היה על 'סוסביל' – חגב שכנפיו חופין את רובו ע"י הדחק, שאין הרוב ניכר לעין. [ראה עוד בפירוט, בחולין סה"ט].

2) משקין בבית המטבחים שבעזרה – טהורים. רב פרש: טהורים ממש, שסובר טומאת משקין מדרבנן, ועל אותם משקין לא גזרו. ושמואל פרש: טומאת עצמן יש להן, שהיא מהתורה. לא טיהרום אלא מלטמא אחרים. [עוד בענין טומאת משקין מדא' או מדרבנן – ע' בהרחבה בפסחים טז].

3) היו שפרשו בשם רב נחמן שיוסי בן יועזר התיר טומאת הנוגע בנוגע במת [שלא בחיבורין], שמדין תורה אינו טמא אלא טומאת ערב, וחכמים גזרו טומאת שבעה, ובא הוא והחזיר הדבר לדין תורה. ורבא אמר בשם רב נחמן שיוסי בן יועזר הורה שספק טומאה ברה"ר טהור, שעד אז היתה זו הלכה שאין מורין כן, ובא הוא והורה לאחרים.

ג. כנוצר לעיל, רבי יהודה נשיא (נכדו של רבנו הקדוש. רש"י ותוס') התיר שמנם של עכו"ם. ועוד התיר לאשה שנתנו לה גט בתנאי 'אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש' וכיו"ב [שלא הזכיר בפירוש 'מעכשיו' או 'מהיום', וגם לא אמר 'על מנת' שמשמעותו 'מעכשיו', ולא 'לכש...'] שמשמעותו לאחר זמן], ומת – התירה להנשא, [ונסתפקו האם מותרת מיד, או שמא רק לאחר יב"ח (מדרבנן. תוס')], שסבר שהגט חל מיד בנתינתו, מפני שזמנו מוכיח עליו [ולא הודו לא כל שעתו / סיעתו].

דף לח

ס. א. מהו מקור איסור בישולי נכרים ומה טעמו?

ב. באלו אופנים בישול נכרי מותר?

ג. מה דין צליה, מליחה וכבישה של נכרי?

ד. מה דין כבשים של נכרים שדרכם/שבידוע ליתן לתוכם יין?

- א. איסור בישולי נכרים באכילה – מדרבנן.
ושני טעמים מובאים בראשונים; משום חתנות או משום הרחקה ממאכלם כדי שלא יאכילנו דבר טמא (ערש"י ותוס').
- ב. נאמרו בגמרא כמה אופנים שאין בהם משום בישולי נכרים (וכתבו התוס' שנפסקו כולם להלכה):
דבר הנאכל כמות שהוא חי. [בכלל זה תבשיל שעיקרו עשוי מדבר הנאכל חי. כמו שמשמע בדין 'כסא דהרסנא' (פוסקים)]; –
דבר שאינו נאכל על שלחן מלכים ללפת בו את הפת.
יש דעות בין הפוסקים שאם אין מלפתים בו את הפת, הגם שעולה על שלחן מלכים – מותר.
ואין כן דעת השו"ע; –
דבר שאינו משתנה מבריתו ע"י בישולו.
יש סוברים שהוא דבר אחד עם 'דבר הנאכל כמות שהוא חי'. וי"ח. ויש שלא הביאו להלכה התר זה דלא נשתנה מבריתו; –
כשלא נתכוין הנכרי כלל לשם בישול, [אף לא לשם בישול של דבר אחר]; –
ישראל שהניח קדרה ע"ג האש, והנכרי הפך בה או הגיס וכדומה, וקירב את גמר בישולו; –
כל דבר שבושל קצת ביד ישראל כמאכל בן דרוסאי.
א. הפת אינה בכלל איסור זה (שבמקומות שנהגו התר בפת פלטר, לא חשו משום בישולי נכרים, שהתירו הפת משום חיי נפש וראשונים).
ב. יש שכתבו שכשנכרי מבשל בביתו של הישראלי – מותר (רבי אברהם ב"ד). ורבנו תם חלק.
ג. נחלקו הפוסקים כשישראל הדליק האש ואח"כ נכרי שפת קדרה. ואפילו הישראלי רק חתה בגחלים או השליך קיסם לאש [שי"א שלא נאמר התר זה אלא גבי 'פת עכו"ם' ולא בבישול].
ד. יש מפוסקים אחרונים שהקלו בבישולי בית חרושת למזון. ואולם סוגיין דעלמא לאסור.
ג. צליה אסורה כבישול. ואולם נחלקו אמוראים אודות ביצה צלויה על ידי עכו"ם, האם מותרת או אסורה. [ובטעם המתיר, כתב רש"י לפי שאין העכו"ם נוגע בה, שהרי עטופה בקליפה. ויש מפרשים לפי שנאכלת כמות שהיא חיה (ערמב"ן ורשב"א. וע"ע חו"ב)]. ופסק ההלכה כר' יוחנן שאסור.
מליחת אכלים ע"י נכרי להכשירם לאכילה; חזקיה התיר ורבי יוחנן אסר. והלכה שמותר. וכן כבישה מותרת.
וכן עישון (פוסקים).
ד. כבשים שהדרך ליתן לתוכם יין – אסורים באכילה ומותרים בהנאה. כבשים שבידוע ניתן לתוכם יין – לדברי חזקיה, אסורים אף בהנאה [ואפילו חכמים המתירים את המוריים בהנאה, שם אינו אלא להעביר הזוהמא וכאילו הולך היין לאיבוד, אבל כאן היין נועד להמתיק הטעם]. ורבי יוחנן אמר: מותרים בהנאה [ואפילו לר"מ האוסר את המוריים בהנאה – שם ידוע ממשו של היין, שהרי מטבילין במוריים והרוטב נאכל עם היין המעורב בו, אבל כאן אין הרוטב נאכל אלא הירקות].
הלכה כחזקיה. ואולם לפי מה שכתבו הפוסקים להקל בזה"ז בסתם יינם בהנאה בהפסד מרובה – הוא הדין כאן (ש"ך).